



ARAŞTIRMA / RESEARCH

Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve öğrenme stilleri

Critical thinking tendencies and learning styles of midwifery and nursing students

Mevlüde Karadağ¹, Özgür Alparslan², Özge Pekin İşeri²

¹Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Turkey.

²Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tokat, Turkey.

Cukurova Medical Journal 2018;43(1):13-21.

Abstract

Purpose: This study aimed to investigate the critical thinking tendencies and learning styles of midwifery and nursing students.

Materials and Method: The sampling of the study consisted of a total of 364 students from Health College including 230 nursing and 134 midwifery students. A personal information form, the California Critical Thinking Disposition Inventory, and the Kolb Learning Style Inventory were used to collect the research data.

Results: There was a significant difference in terms of gender in some of the sub-dimensions of the California Critical Thinking Disposition Inventory, however that the difference was not significant with regard to department and class. The analyses revealed that 43.7% of the students had diverging, 22.3% had assimilating, 19.0% had accommodating, and 15.1% had converging learning styles. A statistically significant difference was found between critical thinking dispositions based on learning styles. Converging learning style received the highest mean score, whereas diverging got the lowest among the critical thinking dispositions according to the learning styles that the students had. While analyticity, open-mindedness and being inquisitive had the highest mean scores in both sub-dimensions, systematicity received the lowest mean score.

Conclusion: The students employed diverging sub-dimension most according to the learning styles they had, and that they had analytic thinking style regarding critical thinking dispositions. However, when the sub-dimensions of the two inventories were compared, there were differences between their learning styles and critical thinking dispositions.

Key words: Students, critical thinking, learning style

Öz

Amaç: Bu çalışmada ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile öğrenme stillerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini 230'u hemşirelik, 134'ü ebelik bölümünden olmak üzere toplam 364 sağlık yüksekokulu öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında, kişisel bilgi formu, Kalifornia Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği ve Kolb Öğrenme Stili Envanteri kullanılmıştır.

Bulgular: Kalifornia Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği'nin bazı alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılaşmanın olduğu ancak bölüm ve sınıfa göre farklılaşmanın anlamlı olmadığı saptanmıştır. Analizler öğrencilerin %43.7'sinin değiştiren, %22.3 'ünün özümseyen, %19.0' unun yerleştiren ve %15.1'inin ise ayırıştırıcı öğrenme stiline sahip olduklarını göstermiştir. Öğrenme stillerine göre eleştirel düşünme eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sahip oldukları öğrenme stiline göre eleştirel düşünme eğilimleri içerisinde genel toplamda en yüksek ortalamayı ayırıştırıcı, en düşük ortalamayı ise değiştiren almıştır. Her iki alt boyutta da analitiklik, açık fikirlilik ve meraklılık en yüksek ortalamalara sahipken, sistematiklik en düşük ortalamayı almıştır.

Sonuç: Öğrencilerin sahip oldukları öğrenme stillerine göre en fazla değiştiren alt boyutunu kullandıkları, eleştirel düşünme eğiliminde ise analitik düşündükleri belirlenmiştir. Ancak iki ölçeğin alt boyutları karşılaştırıldığında öğrenme stili ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Öğrenci, eleştirel düşünme, öğrenme stilleri

GİRİŞ

Bilgi çağındaki gelişmeler ve değişen yaşam koşulları, yaşamın her alanında özellikle de iş dünyasında karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle iş yaşamında karşılaştığı sorunları çözen, sürekli kendini geliştiren bireylere ihtiyaç duyulmakta ve tercih edilmektedir¹⁻³. Bilgi çağındaki sağlık bakım ve eğitim sistemi, öğrencilerin bilgiyi alıp vermesi yerine, araştırma yapabilmesi, sorun çözebilmesi, yaratıcı ve eleştirel düşünme gibi çeşitli düşünme yollarını bilmesi ve uygulayabilmesi, öğrenme sürecinde etkin olabilmesi gibi birçok niteliğe sahip olmalarını beklemektedir. Bu doğrultuda oluşturulan öğretim sisteminin ön plana çıkarılması, düşünme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konularının önem kazanmasına neden olmuştur^{2,4,5}.

Günümüz sağlık eğitimi ezberci eğitimden ziyade düşünen, eleştiren, üreten, bilgiye ulaşma yollarını bilen ve öğrenmeyi öğrenmiş bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir⁶. Yüksek eğitimde başarı göstergesi olarak ta eleştirel düşünme, etkili iletişim ve problem çözme becerileri yer almaktadır.⁷ Problem çözme becerisi için iki önemli anahtar faktörün birisinin öğrenme stili diğerinin ise eleştirel düşünme olduğu belirtilmektedir⁷. Eleştirel düşünme, eğitimli bireylerin sahip olması gereken bilişsel bir beceri olup, bilgi üretimine katkı sağlamaktadır. Öğrenme stili ise bireyin öğrenmeye yönelik eğilimlerini ya da tercihlerini göstermektedir². Öğrencilerin öğrenme stillerinin bilinmesi, onların etkin öğrenmelerini kolaylaştırır ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmelerini sağlar.⁶ Literatürde bazı çalışmalarda öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme arasında bir ilişkinin olduğu,⁷ bazıları ise böyle bir ilişkinin olmadığı belirtilmektedir⁶. Bu doğrultuda eleştirel düşünmenin öğrenme stiline göre değişiklik gösterebileceği söylenebilir. Öğrenme stili ile eleştirel düşünme arasındaki bağı anlamak, her çeşit öğrenme stiline sahip kişilerin eleştirel düşünme becerilerine olumlu katkı verir⁷.

Hemşirelik bilgi ve uygulaması günün sağlık koşullarına göre sürekli değişen dinamik bir meslektir. Bu nedenle hemşire eğitimcilerin gerekli öğrenme becerileriyle donatılmış öğrenciler yetiştirme sorumluluğu vardır⁶. Eleştirel düşünme modeline sahip hemşirelerin yetiştirilmesi için, üniversite eğitimi sırasında alınan dersler hem içerik olarak yeniden düzenlenmeli, hem de ilgili oldukları disipline yönelik problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştiren uygulamalardan

oluşmalıdır⁸. Eleştirel düşünme yeteneğinin tüm sağlık çalışanları için önemli ve gerekli olduğu bilinmektedir⁹. Sağlık alanında eğitim-öğretim yapan ve nitelikli sağlık personeli yetiştirmeyi amaçlayan okullardaki hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve öğrenme stillerine yönelik çok sayıda çalışma yapılmasına rağmen^{1,10-16}, ebelik öğrencilerine yönelik yeterli çalışma bulunmamaktadır. Yine ülkemizde sağlık alanında eleştirel düşünme ve öğrenme stillerinin ayrı ayrı birçok çalışmada ele alındığı^{1,2,10-19}, ancak bu iki kavram arasında bir ilişkinin olup olmadığı ya da nasıl bir ilişkinin olduğuna yönelik bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Araştırmanın, bu alandaki boşluğu doldurması ve bu doğrultuda yapılacak diğer çalışmalara yol göstermesi beklenilmektedir. Bu çalışmada ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile öğrenme stillerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, tanımlayıcı, kesitsel, araştırma tasarımına uygun yapılmıştır. Çalışma 2013-2014 eğitim öğretim yılında Karadeniz Bölgesi'ndeki bir ilde, bir üniversitenin sağlık yüksekokuluna devam eden ebelik ve hemşirelik öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırmanın yapıldığı okulda klasik eğitim yöntemi uygulamaktadır.

Çalışma için araştırmanın yapıldığı üniversitenin etik kurulundan (sayı: 292, proje no:13-KAEK-109, Tarih: 02.07.2013) ve araştırmanın uygulandığı Sağlık Yüksekokulu yönetimi'nden yazılı izin alınmıştır. Ayrıca Sağlık Yüksekokulu öğrencilerine verilerinin gizli tutulacağı ve herhangi bir zarar görmeyecekleri açıklanarak gönüllük esasına dayalı yazılı onamları alınmıştır.

Çalışmanın evrenini, ilgili Sağlık Yüksekokulu'nda 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğrenim gören ebelikten 263 ve hemşirelikten 356 öğrenci olmak üzere, toplam 619 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırmanın uygulandığı günlerde okulda bulunan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 364 (% 58) öğrenci örneklem grubunu oluşturmuştur. Örneklem giren öğrencilerin 321'i kadın ve 43'ü erkektir. Öğrencilerin 98'i birinci sınıf, 93'ü ikinci sınıf, 107'si üçüncü sınıf, 64'ü dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olup; %36.81'i ebelik, % 63.18'i ise hemşirelik bölümünde okumaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.04'tür.

Veri toplama araçları

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan tanıtıcı bilgi formu ve Kalifornia Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (KEDEÖ) ve Kolb Öğrenme Stili Envanteri (KÖSV) kullanıldı. Veri toplama işlemi grup halinde sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin bilgi formunu doldurması ortalama 20 dakika sürmüştür.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Bu form araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup, öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf ve akademik başarıları ve sosyal faaliyetleri ile ilgili soruları içermektedir.

Kalifornia Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (KEDEÖ): Kalifornia Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği'nin orijinali Facione, Facione ve Sanchez (1994) tarafından geliştirilmiş olup, Türkçe'ye geçerlik-güvenirlilik çalışması Kökdemir (2003) tarafından yapılmıştır.²⁰ Ölçeğin Türkçe versiyonu, altı alt boyut ve 51 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; Analitiklik, Açık Fikirlilik, Meraklılık, Kendine Güven, Doğruyu Arama, Sistematiiktir. KEDEÖ bir bütün olarak değerlendirildiğinde puanı 240'dan az olan kişilerin genel eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük, puanı 240 ile 300 arası olan kişilerin genel eleştirel düşünme eğilimlerinin orta, 300'den fazla olanların ise bu eğilimlerin yüksek olduğu belirtilmektedir. Ölçeğin alt boyutlarının her birinden minimum 10, maksimum 60 puan elde edilir. Her bir alt boyutun puanınının 40 puandan düşük olması alt boyutun eleştirel düşünme eğiliminin düşük, 50 puandan yüksek olması ise eleştirel düşünme eğiliminin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı 0.88'dir.²⁰ Bu çalışma grubunun toplam iç tutarlılık katsayısı ise 0.85; alt ölçeklerinin ise analitiklik 0.80; meraklılık 0.80; kendine güven 0.75; açık fikirlilik 0.70; doğruyu arama 0.60 ve sistematiiktik 0.50 olarak belirlenmiştir.

Kolb Öğrenme Stili Envanteri (KÖSV): Kolb Öğrenme Stili Envanteri öğrencilerin, öğrenme stillerinin belirlenmesi amacıyla Kolb (1985)²¹ tarafından geliştirilmiş olup, Askar ve Akkoyunlu (1993)²² tarafından Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik, güvenirlilik çalışması yapılmıştır. Bu envanter toplam 12 maddeden oluşmakta ve her bir maddenin altında dört ifade bulunmaktadır. Öğrencilerden, maddelerde verilen ifadeleri kendilerine en uygun olandan en az uygun olana doğru "4, 3, 2, 1" şeklinde sıralamaları beklenmiştir. Envanterde doğru ya da yanlış cevap diye bir şey söz konusu değildir.

Burada amaç, her öğrenciye ait baskın öğrenme stilini belirlemektir. Elde edilen bu değerler deneysel öğrenme kuramına göre düzenlenmiş bir grafik üzerine yerleştirilmektedir. Bu grafik yerleştiren, ayırtıran, değiştiren ve özümseyen olmak üzere dört alana ayrılmıştır. Elde edilen sayısal değerlere göre bu grafik üzerinde öğrencilerin dört öğrenme stilinden hangisinde yer aldıkları belirlenmiştir.^{21,22} Bu çalışma için Kolb öğrenme stili envanterinin Cronbach Alfa güvenirlilik değeri somut yaşantı için 0.81, yansıtıcı gözlem için 0.77, soyut kavramsallaştırma için 0.76, aktif yaşantı için 0.78, soyut-somut için 0.77, aktif yansıtıcı için 0.76 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel analiz

Veriler SPSS 16.0 paket programıyla analiz edilmiştir. Toplanan veriler, aritmetik ortalama, standart sapma, tek yönlü varyans analiz (ANOVA), "t" testi kullanılarak hesaplanmıştır. Anlamlı farklılıkların çıktığı gruplarda, farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Scheffe çoklu karşılaştırma analizi yapılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile öğrenme stillerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada (n=364) elde edilen bulgular şu şekildedir. Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin alt boyutlarının aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, en yüksek puan ortalamasının analitik (44.54), en düşük puan ortalamasını ise sistematiiktik (14.98) olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, öğrenciler, eleştirel düşünme eğilimi ölçeğinin toplamından 214.45 puan elde etmişlerdir. Bu değer toplam puan açısından öğrencilerin düşük eleştirel düşünme eğilimine sahip olduklarını göstermektedir (Tablo1).

Tabloda yer almamakla birlikte öğrencilerin bölümleri ($t=0.963$; $p=0.336$) ve sınıfları ($F=1.411$; $p=0.239$; $F=0.857$; $p=0.464$; $F=0.954$; $p=0.415$; $F=1.693$; $p=0.168$; $F=0.400$; $p=0.753$; $F=0.494$; $p=0.687$) ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$). Öğrencilerin cinsiyet ile eleştirel düşünme eğilimleri incelendiğinde ise açık fikirlilik ($t=- 2.882$; $p=0.006$), doğruyu arama ($t=- 3.146$; $p=0.003$) ve sistematiiktik ($t=- 2.393$; $p=0.020$) alt boyutları arasında anlamlı

bir fark olduğu,kadınların puanın erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$).

Tablo 1. Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi toplam ve alt ölçeklerine ilişkin puan ortalamaları (n=364).

Alt Ölçekler	Ortalama	Standard sapma	Min	Max
Analitik	44.54	7.12	12.00	60.00
Meraklılık	42.77	7.67	12.00	60.00
Kendine güven	40.91	7.47	11.00	60.00
Açık fikirlilik	36.41	6.75	15.00	55.00
Doğruyu arama	34.87	7.97	10.00	60.00
Sistematiklik	14.98	2.70	17.00	21.00
Toplam	214.45	24.38	143.00	287.00

Öğrencilerin çoğunluğunun (% 43.7) hissederek-izleyerek öğrenen değiştiren öğrenme stiline sahip oldukları belirlenmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin % 22.3'ünün düşünerek-izleyerek öğrenen özümseyen öğrenme stiline,%19.0'unun hissederek-yaparak öğrenen yerleştiren öğrenme stiline, %15.1'inin ise düşünerek-yaparak öğrenen ayrıştıran öğrenme stiline sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tabloda yer almamakla birlikte öğrencilerin cinsiyet ($t=0.279$; $p=0.781$) ve sınıfları ($F=0.395$; $p= 0.756$) ile öğrenme stilleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Ancak öğrencilerin bölümleri ile öğrenme stilleri arasında anlamlı bir fark olduğu, hemşirelerin puan ortalamasının ebelik öğrencilerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır ($t=2.506$; $p=0.013$).

Tablo 2. Öğrencilerin sahip oldukları öğrenme stillerine göre dağılımları

Öğrenme Stilleri	Sayı	%
Değiştiren	159	43.7
Özümseyen	81	22.3
Yerleştiren	69	19.0
Ayrıştıran	55	15.1
Toplam	364	100.0

Tablo 3. Öğrencilerin Sahip Oldukları Öğrenme Stillerine Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri

	Değiştiren (n=159)	Özümseyen (n=81)	Yerleştiren (n=69)	Ayrıştıran (n=55)	F	p	Tukey
Analitiklik	43.30±7.34	45.93±7.12	44.76±6.24	45.78±7.07	3.265*	.022*	2>1
Açık fikirlilik	41.64±7.60	45.62±7.47	43.01±8.97	47.69±7.29	10.286*	.001*	2>1 4>1 4>3
Meraklılık	37.77±7.27	38.65±6.90	39.68±6.20	38.85±6.61	1.312	.270	
Kendine güven	27.81±5.37	29.11±5.18	29.84±4.74	28.81±5.21	2.802*	.040*	3>1
Doğruyu arama	23.69±5.66	24.77±5.21	23.71±5.50	26.85±5.36	5.036*	.002*	4>1
Sistematiklik	23.05±4.34	24.48±4.91	23.73±4.45	26.23±3.78	8.316*	.001*	4>1 4>3
Toplam	197.29±20.65	208.59±24.40	204.24±22.07	214.24±24.43	9.745*	0.001	2>1 4>1

* $p < .05$

Öğrencilerin sahip oldukları öğrenme stiline göre eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki farklar incelendiğinde; genel toplamda en yüksek ortalamayı ayrıştıran, en düşük ortalamayı ise değiştiren almıştır. Her iki alt boyutta da analitiklik, açık fikirlilik ve meraklılık en yüksek ortalamalara sahipken, sistematiklik en düşük ortalamayı almıştır. Eleştirel düşünme alt boyutunda meraklılık ve kendine

güvende en yüksek ortalamayı yerleştiren, en düşük ortalamayı değiştiren alırken; doğruyu aramada en yüksek ortalamayı ayrıştıran, en düşük ortalamayı değiştiren almıştır (Tablo 3).

Varyans analizi sonucunda öğrencilerin, öğrenme stillerine göre eleştirel düşünme eğilimlerinin analitiklik ($F=3.265$, $p=0.022$), açık fikirlilik ($F=$

10.286, $p=0.001$), kendine güven ($F=2.802$, $p=0.040$), doğruyu arama ($F=5.036$, $p=0.002$) ve sistematiklik ($F= 8.316$, $p=0.001$) alt ölçekleri ile toplam puan ($F=9.745$, $p=0.001$) arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Buna karşılık, meraklılık ($F=1.312$, $p=0.270$) alt boyutunda öğrenme stilleri açısından anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. (Tablo 3).

Tablo 3’de görülebileceği üzere, Öğrenme stillerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme eğilimi analitiklik, açık fikirlik, kendine güven, doğruyu arama ve sistematiklik alt ölçekleri ile toplam puan aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak

anamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır (analitik $LF=0.347$; $p=0.791$; açık fikirlik $LF=0.837$; $p=0.475$, kendine güven $LF=0.458$; $p=0.712$, doğruyu arama $LF=0.035$; $p=0.991$; sistematiklik $LF=1.150$; $p=0.329$; toplam puan $LF=1.685$; $p=0.791$). Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin nedeni testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır.

Tablo 4. Öğrenme stillerine göre eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki farkların kaynaklarına göre dağılımı

Alt ölçekler	Ortalamalar arasındaki farklar				
		Değiştiren	Özümseyen	Yerleştiren	Ayrıştıran
Analitiklik	Değiştiren	-	-2.63*	-1.45	-2.47
	Özümseyen	2.63	-	1.17	0.15
	Yerleştiren	1.45	-1.17	-	-1.01
	Ayrıştıran	2.47	-0.15	1.01	-
Açık fikirlik	Değiştiren	-	-3.98*	-1.37	-6.04*
	Özümseyen	3.98*	-	2.61*	-2.06
	Yerleştiren	1.37	-2.61*	-	-4.67*
	Ayrıştıran	6.04*	2.06	4.67*	-
Meraklılık	Değiştiren	-	-0.87	-1.90	-1.07
	Özümseyen	0.87	-	-1.02	-0.20
	Yerleştiren	1.90	1.02	-	0.82
	Ayrıştıran	1.07	0.20	-0.82	-
Kendine güven	Değiştiren	-	-1.29	-2.02*	-1.00
	Özümseyen	1.29	-	-0.72	0.29
	Yerleştiren	2.02*	0.72	-	1.02
	Ayrıştıran	1.00	-0.29	-1.02	-
Doğruyu arama	Değiştiren	-	-1.08	-0.02	-3.16*
	Özümseyen	1.08	-	1.06	-2.07*
	Yerleştiren	0.018	-1.06	-	-3.14*
	Ayrıştıran	3.16*	2.07*	3.14*	-
Sistematiklik	Değiştiren	-	-1.43	-0.68	-3.18*
	Özümseyen	1.43	-	0.74	-1.75*
	Yerleştiren	0.68	-0.74	-	-2.49*
	Ayrıştıran	3.18*	1.75*	2.49*	-
Toplam	Değiştiren	-	-11.30*	-7.46	-16.94*
	Özümseyen	11.30*	-	-3.83	-5.64
	Yerleştiren	.46	3.83	-	-9.48
	Ayrıştıran	16.94*	5.64	9.48	-

Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur. Tablo 4’deki

öğrencilerin sahip oldukları öğrenme stillerine göre eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki farkların

kaynakları incelendiğinde, ayrıştıran öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin, açık fikirlilik, doğruyu arama ve sistematik eğilimleri ile toplam eleştirel düşünme eğilimleri puan ortalamalarının, değiştiren öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksektir. Aynı zamanda ayrıştıran öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin açık fikirlilik ve doğruyu arama eğilimleri puan ortalamaları yerleştiren öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksektir. Özümseyen öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin, analitik ve açık fikirlilik eğilimleri ile toplam eleştirel düşünme eğilimleri puan ortalamalarının, değiştiren öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksektir. Diğer yerleştiren öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin kendine güven eğilimleri puan ortalamalarının, değiştiren öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılabilir (Tablo 4). Sonuç olarak, ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme eğilimlerinin analitiklik, açık fikirlilik, kendine güven, doğruyu arama ve sistematiklik alt ölçekleri ile toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

TARTIŞMA

Eleştirel düşünme ve problem çözme kaliteli sağlık hizmeti sunumunda sağlık çalışanlarının sahip olması gereken önemli becerilerdir. Bu çalışmada bir sağlık yüksek okulunda öğrenim gören ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme ve öğrenme stilleri incelenmiştir.

Araştırmada ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde yapılan çalışmaların bazılarında hemşirelik¹⁰ ve /veya ebelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük olduğu^{11,12,13,14,17,18,19}, bazılarında ise orta düzeyde olduğu^{1,15,23} saptanmıştır. Fidancı ve arkadaşlarının (2012) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında eleştirel düşünme eğilimi sonuçları bizim çalışma sonucuna benzerdir (215.45 puan)²⁴. Eleştirel düşünmenin üç düzeyi vardır. Birinci düzeyi temel eleştirme düzeyi olup mantıklı düşünmenin ilk basamağıdır. Burada farklı görüş ve değerleri kabul etme öğrenilir. Fakat deneyimsizlik kişinin bir üst eleştirel düzeye çıkmasını sınırlandırır. Bu noktada öğrencilerimizin ölçek puanının ortalamasının altında kalması temel eleştirel düşünme düzeyinde olduklarını göstermektedir²⁵. KEDEÖ'nin alt

boyutları incelendiğinde analitiklik düşünmenin en yüksek puan ortalamasının (44.54), en düşük puan ortalamasının ise sistematiklik (14.98) alt boyutuna ait olduğu saptanmıştır. Özdelikara, Bingöl & Görgen (2012)'in çalışmasında öğrenciler, en yüksek puanı analitik düşünme alt boyutundan, en düşük puanı ise doğruyu aramada alırken¹⁵; Dirimeşe & Dicle (2012)'nin çalışmasında hemşirelik öğrencileri analitik düşünme alt boyutundan en yüksek puan ortalamasını alırken, en düşük puan ortalamasını ise kendine güven alt boyutundan aldığı belirlenmiştir¹. Atay, Ekim, Gökaya, Sağın (2009)'in hemşirelik ve ebelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin analitik düşünme alt boyutundan en yüksek puan ortalamasını alırken en düşük puan ortalamasını sistematiklik alt boyutundan aldıkları bulunmuştur.¹⁹ Türkiye'de yapılan çalışma sonuçları, bizim çalışma sonuçlarıyla il benzerdir. Oysa Zhang & Lambert (2008)'in Çin'de hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin meraklılık alt boyutundan en yüksek puan ortalamasını aldığı en düşük ortalamayı ise doğruyu arama alt boyutu aldığı bulunmuştur²⁶.

Analitiklik eleştirel düşünme eğilimi potansiyel olarak sorun çıkabilecek durumlara karşı dikkatli olma ve zor problemler karşısında bile akıl yürütme ve nesnel kanıt kullanma eğilimini ifade eder²⁶. Çalışmamızda yer alan öğrencilerin alt boyutlardan en yüksek puanı analitiklik boyutundan almaları sağlık bakımındaki riskleri azaltmayı planlamaları açısından önemlidir. Bu sonuç, eğitim sisteminde öğrencilerin hemşirelik sürecini yoğun olarak kullanarak ve problem çözme becerilerini geliştirmesine yardım etmesinden kaynaklanmış olabilir. Ancak çalışmamızda sistematiklik alt düşük düzeyde puan aldıkları ise eğitim sistemimizde probleme dayalı ve problem çözme becerilerini geliştiren öğretim tekniklerinin sınırlı kullanılmasından kaynaklanmış olabilir.

Öğrencilerin bölümleri ve sınıfları ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Anlamlı bir farklılığın olmaması, bölümlerin giriş puanlarının yakın olmasına, her iki bölümde de eğitimde kullanılan yöntem ve tekniklerin aynı olmasına ve eğitim-öğretimin aynı öğretim elemanlarının yürütülüyor olmasına bağlanabilir.

Çalışmada kadın öğrencilerin açık fikirlilik, doğruyu arama ve sistematiklik alt boyutları düzeyinde erkek öğrencilerden daha olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir ($p<0.05$). Ancak Türkiye'de erkek

öğrenciler 2007 yılından itibaren hemşirelik eğitimine alınmıştır ve sayıları oldukça azdır²⁷. Ebelik programlarına ise erkek öğrenci alınmamaktadır. Çalışmadaki bu farkın kadın öğrenci sayısının çok fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Meraklılık herhangi bir kazanç ya da çıkar beklentisi olmaksızın kişinin bilgi edinme ve yeni şeyler öğrenme eğilimini yansıtmaktadır²⁶. Profetto-McGrath (2003) çalışmalarında öğrenciler arasında en düşük skorun doğruyu arama alt boyutundan alındığını, en yüksek skorun ise meraklılık boyutunda olduğunu bildirmiştir²⁸. Bu çalışmada öğrencilerin meraklılık puanının orta düzeyde olması eleştirel düşünmenin ve klinik uygulama becerisinin gelişme potansiyeli taşıdığı gösterebilir.

Kendine Güven adından da anlaşılacağı gibi kişinin kendi akıl yürütme süreçlerine duyduğu güveni yansıtır²⁶. Shin ve ark. (2006) Kore'li öğrencilerin meraklılık, kendine güven ve analitiklik boyutlarında yüksek puan alma, doğruyu arama boyutunda düşük puan alma eğiliminde olduğunu bildirmişlerdir²⁹. Çalışmamızda öğrencilerin kendine güven alt boyut puanının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum öğrencilerin klasik eğitim yöntemleri nedeni ile eğitime aktif katılmamaları ve kendilerini geliştirememelerinden kaynaklanabilir.

Bu çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin en fazla değiştiren ve özümseyen öğrenme stilini, en az düzeyde ise ayrıştırıcı öğrenme stilini kullandıkları saptanmıştır. Değiştirme öğrenme stiline bireyler somut durumları birçok açıdan gözden geçirip ilişkileri anlamlı bir şekilde örgütlemektedirler. Yine bu stildeki bireyler düşünceleri biçimlendirirken kendi duygu ve düşüncelerini ön planda tutmaktadırlar³⁰. Ayrıştırıcı öğrenme stiline belli başlı özellikleri problem çözme, karar verme, fikirlerin mantıksal analizi ve sistematik planlamadır. Bu öğrenme stiline yaparak öğrenme önemlidir ve öğrenilen materyali kullanmak için fırsata ihtiyaç duyulmaktadır³⁰. Bu sonuca göre öğrencilerin öğrenmede, problem çözme, karar verme, fikirleri pratikte uygulama, analiz yaparak akıl yürütme, sistematik plan yapma yeteneğini çok az kullandıkları ifade edilebilir^{21,31}. Seven ve ark.(2012) hemşirelik birinci sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, öğrencilerin çoğunluğunun özümseyen ve değiştiren öğrenme stillerine sahip olduklarını belirlemiştir¹⁶. Çelik ve ark. (2014) ise çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin yerleştiren ve ayrıştırıcı (%29) öğrenme stiline sahip olduğunu saptamıştır³². Ancak Türkiye literatüründeki diğer birçok çalışmada

öğrencilerin çoğunun özümseyen ve ayrıştırıcı öğrenme stiline sahip olduğu belirtilmiştir^{33,34,35,36}. Benzer şekilde Zamanzadeh ve ark.(2008) hemşirelik ve ebek öğrencilerinde³⁷, Salehi (2007) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin çoğunluğunun ayrıştırıcı ve özümseyen öğrenme stiline sahip olduğunu belirtmişlerdir³⁸. Öğrencilerin %22.3'ünün özümseyen öğrenme stiline sahip olması, bu öğrencilerin, belirli bir düzen içinde verilen detayları öğrenmelerini sağlayan öğretim yaklaşımlarını tercih ettiklerini göstermektedir. Örneğin soru cevap yöntemi, kavram araştırmaları, basılı materyal kullanımı, bağımsız araştırmalar yapma, problemlerin öncelikli olarak uzman kişiler tarafından çözülmesini bekleme veya becerilerin uzman bir kişi tarafından yapılmasını isteme gibi öğrenme metodları, bu öğrencilerin öğrenme stillerinin temelini oluşturmaktadır. Bireylerin öğrenme stillerinin çok fazla değişik kombinasyonlarda olmasının, tüm öğrenciler için etkili olabilecek tek bir kaynak veya metodun olmamasıyla açıklanabileceği belirtilmektedir. Ayrıca klasik eğitim sisteminde öğretimin öğretici merkezli olması nedeni ile öğrenciler problemlerin uzman bir kişi tarafından yapılmasını bekledikleri söylenebilir.

Colucciello (1999)'nun, hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri ile öğrenme stilleri arasında bir ilişki olup olmadığını test ettiği çalışmada, iki değişken arasında ilişki olduğunu saptamıştır³⁹. Suliman (2006) çalışmasında hemşirelik öğrencilerin öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme düzeyleri arasında belli bir düzeyde ilişki olduğunu belirlemiştir⁴⁰. Güven ve Kürüm (2008)'un çalışmasında ise öğretmen adaylarının sahip oldukları öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında belli bir düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır⁵. Son olarak çalışmada, öğrencilerinin öğrenme stillerine göre eleştirel düşünme eğilimlerinin bazı alt boyutlarda anlamlı olarak farklılaştığı saptanmıştır. Buna göre öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük olmasının öğrenme stiline de olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz.

Öğrencilerin sahip oldukları öğrenme stillerine göre en fazla değiştiren alt boyutunu kullandıkları, eleştirel düşünme eğiliminde ise analitik düşündükleri belirlenmiştir. Ancak iki ölçeğin alt boyutları karşılaştırıldığında öğrenme stili ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında farklılıklar olduğu saptanmıştır. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve öğrenme stiline göre eğitim yöntemi kullanılması

gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle eğitimcilerinin, sorgulayan, eleştirel düşünebilen ve öğrenme yaşantılarını uygulama alanlarına yansıtabilen öğrenciler yetiştirmek için güncel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak geliştirecekleri eğitim programlarını öğrencilerin bütün öğrenme stillerini dikkate alarak yapılandırması ve farklı strateji, yöntem ve teknikler ile eğitim materyallerini bilinçli bir şekilde seçmesi ve kullanması gerekmektedir. Bu doğrultuda, hemşirelik ve ebelik bölümü öğrencilerine eğitimleri süresince eleştirel düşünme becerilerini geliştirecek öğretim yöntem ve stratejilerinin kullanılması ve sosyal etkinlikler için fırsat yaratılması önerilebilir. Hemşirelik eğitiminde öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini artıracak eğitim yöntemlerinin uygulanması, eğitiminde drama, kavram haritası, altı şapkalı düşünme tekniği^{41,42} gibi farklı tekniklerinden faydalanılması ve müfredat programlarının gözden geçirilerek eleştirel düşünmeyi geliştirecek şekilde düzenlenmesi önerilmektedir.

Bu makale 8th World Conference on Educational Sciences, 4-6 Şubat 2016, Madrid, İspanya sözel bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

1. Dirimeşe E, Dicle A. Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin değerlendirilmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2012;15:89-98.
2. Tümkaya S. Investigating learning styles and critical thinking trends of students of natural sciences. Ahi Evran University Journal of Educational Faculty. 2011;12:215-34.
3. Ay Ş, Akgöl H. Eleştirel düşünme gücü ile cinsiyet, yaş ve sınıf düzeyi. Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi. 2008;1:65-75.
4. Seferoğlu SS, Akbıyık C. Eleştirel düşünme ve öğretimi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2006;30:193-200.
5. Güven M, Kürüm D. Öğrenme stilleri ve eleştirel düşünme arasındaki ilişkiye genel bir bakış. Sosyal Bilimler Dergisi. 2006;6:75-89.
6. Mahmoud HG. Critical thinking dispositions and learning styles of baccalaureate nursing students and its relation to their achievement. International Journal of Learning and Development. 2012;2:398-415.
7. An JG, Yoo SM. Critical thinking and learning styles of nursing students at the Baccalaureate nursing program in Korea. Contemp Nurse. 2008;29:100-9.
8. Uçan Ö, Taşçı S, Ovayolu N. Eleştirel düşünme ve hemşirelik. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2008;3:17-27.
9. Ip WY, Lee DT, Lee, IF, Chau JP, Wootton YS, Chang AM. Disposition towards critical thinking: a study of Chinese undergraduate nursing students. J Adv Nurs. 2000;32:84-90.
10. İskender MD, Karadağ A. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2015;8:3-11.
11. Çınar N, Akduran F, Aşkın M, Altınkaynak S. Nursing students' level of critical thinking and factors influencing critical thinking. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2012;4:8-14.
12. Öztürk N, Ulusoy H. Lisans ve yüksek lisans hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi. 2008;1:15-25.
13. Şenturan L, Alpar ŞE. Hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünme. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2008;12:22-30.
14. Zaybak A, Khorsid L. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2006;22:137-46.
15. Özdelikara A, Bingöl G, Görgeç G. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve bunu etkileyen faktörler. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. 2012;20:219-26.
16. Seven M, Bağcıvan G, Kılı S, Açıkcel C. Determination of the learning styles of junior nursing students and investigation of the relationship between their learning styles and academic achievement. Gulhane Med J. 2012;54:129-35.
17. Özkahraman, Ş, Yıldırım B. Investigation of critical thinking disposition in a university hospital of nurses working in Turkey. Int J Appl Sci Technol. 2012;2:143-49.
18. Kantek F, Öztürk N, Gezer N. Bir sağlık yüksekokulunda öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. International Conference on New Trends in Education and Their Implications Congress Book, 11-13 November, Antalya, 2010, p.186-90.
19. Atay S, Ekim E, Gökkaya S, Sağım E. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2009;16:39-46.
20. Kökdemir D. Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara. 2003.
21. Kolb DA. Learning Style Inventory: Self Scoring Inventory and Interpretation Booklet. Boston, Mc Berand., 1985.
22. Askar P, Akkoyunlu B. Learning style inventory. Education and Science. 1993;87:37-47.
23. Dil S, Öz F. Hemşirelik yüksekokulu ve beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerini etkileyen faktörler. Zonguldak Sağlık

- Yüksekokulu Dergisi. 2005;1:12-26.
24. Fıdancı EB, Çınar Fİ, Yıldız D, Akar F, Türk A, Tuncer T et al. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Gulhane Medical Journal*. 2012;54:35-9.
 25. Potter PA. Critical thinking in nursing practice. In *Textbook of Fundamentals of Nursing* (Eds PA Potter, AG Perry):215-30. St. Louis, Mosby, 2009.
 26. Zhang H, Lambert V. Critical thinking dispositions and learning styles of baccalaureate nursing students from China. *Nurs Health Sci*. 2008;10:175-81.
 27. Sarıtaş S, Karadağ M, Yıldırım D. School for health sciences university students' opinions about male nurses. *J Prof Nurs*. 2009;25:279-84.
 28. Profetto-McGrath J. The relationship of critical thinking skills and critical thinking dispositions of baccalaureate nursing students. *J Adv Nurs*. 2003;43:569-77.
 29. Shin KR, Ha JY, Kim KH. A longitudinal study of critical thinking dispositions and critical thinking skills in Baccalaureate nursing students. *J Korean Acad Nurs*. 2005;35:382-9.
 30. Erdoğan Ş, Güzel H. Fizik derslerindeki başarılı ve başarısız öğrencilerin öğrenme ve düşünme stillerinin karşılaştırılması. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmalar Dergisi*. 2013;3:32-47.
 31. Çelik F, Şahin H. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğretmen adaylarının cinsiyet ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri bakımından öğrenme stillerinin incelenmesi (MAKÜ Örneği). *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2011;31:23-38.
 32. Çelik S, Yıldırım D, Batur Ö, Çime E, Çapraz F, Kubat N. Öğrenci hemşirelerin öğrenme stratejileri ve stillerinin belirlenmesi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2014;13:13-27.
 33. Güllerci H, Oflaz F. Investigating the learning styles and strategies of students studying ambulance and emergency care technician. *Gulhane Medical Journal*. 2010;52:112-20.
 34. Şenyuva EA. Investigating learning styles of nursing students in terms of some variables. *Journal of Educational Management in Theory and Practice*. 2009;58:247-71.
 35. Özen Y. Sosyal bilgiler eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin öğrenme stilleri ve bunların çeşitli değişkenlerle ilişkisi (Erzincan Üniversitesi Örneği). *Akademik Bakış Dergisi*. 2011;24:1-20.
 36. Dikmen Y. Kolb'un öğrenme stilleri modeline göre hemşirelik öğrencilerinin öğrenme stillerinin incelenmesi. *Journal of Human Rhythm*. 2015;1:101-6.
 37. Zamanzadeh V, Valizadeh L, Fathi-Azar E, Aminaie N. Nursing and midwifery student's learning styles in Tabriz Medical University. *Research Journal of Biological Sciences*. 2008;2:243-5.
 38. Salehi SH. Nursing students' preferred learning styles. *Journal of Medical Education*. 2007;11:85-9.
 39. Colucciello ML. Relationships between critical thinking dispositions and learning styles. *J Prof Nurs*. 1999;1:294-301.
 40. Suliman WA. Critical thinking and learning styles of students in conventional and accelerated programmes. *Int Nurs Rev*. 2006;53:73-9.
 41. Karadağ M, Sarıtaş S, Erginer E. Using the 'six thinking hats' model of learning in a surgical nursing class: sharing the experience and student opinions. *Aust J Adv Nurs*. 2009;26:59-69.
 42. Karadağ M, Pekin Ö, Etikan I. Determining nursing student knowledge, behavior and beliefs for breast cancer and breast self-examination receiving courses with two different approaches. *Asian Pac J Cancer Prev*. 2014;15:3885-90.